

DRÖGE & VAN DRIMMELEN

corporate communication & public affairs

MerkbaarheidsScan Agrofood

Eindrapport d.d. 9 augustus 2017

Auteurs

Gerard Putman
Roeland Coomans
Leonie Scholts

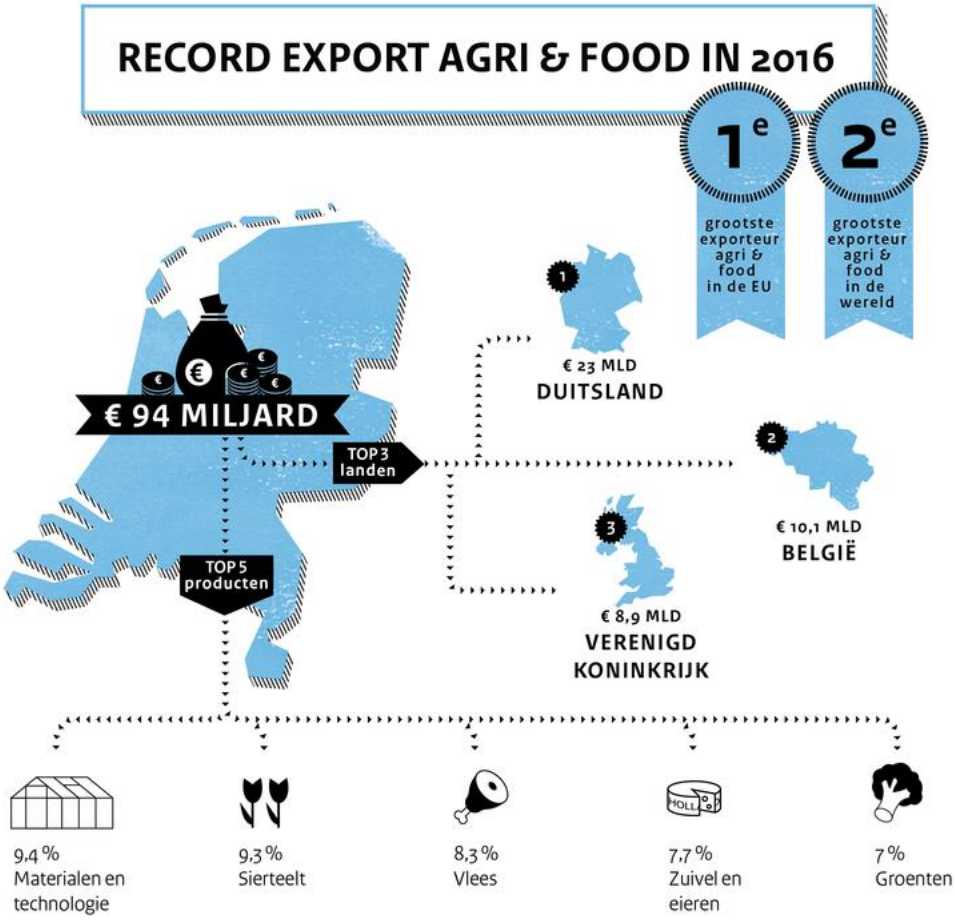
Inhoudsopgave

.....1
Inleiding 5
Kabinetsaanpak regeldruk 6
Overzicht maatwerkaanpak agrofood 6
Inrichting governance maatwerkaanpak agrofood 7
Selectie knelpunten 7
Focus MerkbaarheidsScan agrofood 8
Toelichting methodiek 8
Resultaten per knelpunt 9
Inleiding 9
Knelpunten uit het thema ‘mest’ 10
Stikstofgebruiksnormen groenbemesters 10
Onderzoek toepassing drainagewater als meststof 10
Scheuren van gras op zandgrond tegen aaltjes 11
Blokkade vóór bedrijfsbeëindiging 11
Knelpunten uit het thema ‘gewasbeschermingsmiddelen’ 13
Lage dosering spuiten gewasbeschermingsmiddelen 13
Spuitlicentie 13
Knelpunten uit thema ‘gezondheid en welzijn dieren’ 15
Antibioticareductie dieren 15
Paardenpaspoort 15
Wasplaats schapen 16
Hygiënemaatregelen pluimveehouderij 17
Knelpunt: keuring kleine stookinstallaties 19
Knelpunt: Import- en exportinspectie 20
Knelpunten uit het thema ‘veiligheid’ 21
Asbestverwijdering 21
Dubbele controles huisvesting 22
Overige knelpunten 23
Administratieve verplichting Vleeskuikenbesluit 23
Kosten aanvraag invoervergunning 23
Besluitvorming en structuur onderzoek topsectoren 24
Analyse 25
Merkbare regeldrukvermindering 26
Verklaringen 26
Conclusie en aanbevelingen 28
Conclusie 28
Aanbevelingen 29

Bijlage: onderzoeksverantwoording 31
Inleiding 31
Overzicht van genomen stappen 32
Keuzes voor MerkbaarheidsScan Agrofood 33
Validiteit MerkbaarheidsScan 33
Interviews 34
Overige informatiebronnen 34

Inleiding

De agrofoodsector is een belangrijke sector voor Nederland in termen van economische impact. Uit het nieuwsbericht 'Export agri & food in 2016 naar recordhoogte' van het ministerie van Economische Zaken (EZ)[1] blijkt dat de Nederlandse agrofood sector zijn toonaangevende positie op de wereldmarkt verder heeft verstevigd. In 2016 was de export van agri & food bijna 94 miljard euro: 85 miljard euro aan agrarische producten en bijna 9 miljard aan landbouwmaterialen, -kennis en –technologie. Hiermee is de agrofoodsector goed voor 22 procent van de totale export.

bron: CBS, raming nov-dec door CBS en Wageningen Economic Research 2016 | Infographic: Ministerie van Economische zaken

De export betreft voornamelijk voedsel, zoals groente, fruit, zuivel, vlees en bewerkte producten, en daarnaast ook hoogwaardige sierteelt. Van de totale export van 85 miljard euro is 23 miljard wederuitvoer: producten die Nederland importeert, in beperkte mate bewerkt en vervolgens exporteert. Er is ook sprake van een toenemende vraag naar Nederlandse landbouwmaterialen, innovaties en hoogwaardige technologie. Het gaat bijvoorbeeld om energiezuinige kassen, systemen voor precisielandbouw (via GPS en drones) en nieuwe gewassen van

[1] https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-economische-zaken/nieuws/2017/01/20/export-agri-food-in-2016-naar-recordhoogte

veredelaars, die waardoor gewassen beter bestand zijn tegen gevolgen van klimaatverandering en ziektes.

Uit waardeketenonderzoek is tevens achterhaald hoeveel de landbouwexport aan toegevoegde waarde voor de Nederlandse economie genereert. Door het CBS is in 2016 berekend dat 4,4 procent van het Nederlandse bbp te danken is aan export door de agribusiness. Dit is een lager getal dan men zou verwachten op basis van exportwaarde (exportomzet) en dat heeft ermee te maken dat de landbouwsectoren (zoals alle sectoren) ook kosten maken door inkoop uit het buitenland. Dan gaat het om de invoer ten behoeve van wederuitvoer of om de inkoop van diensten, grondstoffen en halffabricaten die nodig zijn voor het maken van eindproducten.[2]

Ondanks deze analyse van het CBS is de agrofoodsector één van de Topsectoren van de Nederlandse economie. De sector biedt immers werkgelegenheid aan honderdduizenden mensen, is enorm concurrerend en innovatief. Net als andere sectoren in de Nederlandse economie heeft de agrofoodsector baat bij een goede randvoorwaarden. Dat valt deels te realiseren door een vermindering van regeldruk.

Kabinetsaanpak regeldruk

Het kabinet stimuleert een gezond ondernemersklimaat door het verminderen van regeldruk. Vermindering van regeldruk omvat de verlaging van de administratieve lasten (kosten om te voldoen aan informatieverplichtingen vanuit wet- en regelgeving, inclusief toezichtslasten), de kosten van naleving van wet- en regelgeving en het verbeteren van de dienstverlening. Daarnaast is vermindering van regeldruk ook gericht op het wegnemen van onnodige belemmeringen in wet- en regelgeving en het verbeteren van uitvoeringsprocessen die investeringen, groei en innovatie in de weg staan.
In het streven de regeldruk te verminderen is het toenmalige ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie onder andere gestart met het «Programma Regeldruk Bedrijven». Op grote schaal is toen geïnventariseerd welke knelpunten ondernemers ervoeren in de Agrofood & Tuinbouw sector en op welke wijze bijvoorbeeld Europese regelgeving beter toegepast konden worden.
Het kabinetsbrede programma Regeldruk «Goed Geregeld, een verantwoorde vermindering van regeldruk 2012–2017» bevat de huidige maatwerkaanpak agrofood. Het doel van de maatwerkaanpak is om de ervaren regeldruk te verminderen en zo irritaties weg te nemen binnen regeldichte domeinen.[3]

Overzicht maatwerkaanpak agrofood

De maatwerkaanpak agrofood is stapsgewijs tot stand gekomen. Hieronder een kort, maar niet uitputtend overzicht dat gebaseerd is op (voortgangs)rapportages die met de Tweede Kamer zijn gedeeld.

In december 2013 heeft de staatssecretaris van EZ aan de sector gevraagd om ervaren regeldrukknelpunten te melden. Dit heeft in totaal 110 knelpunten opgeleverd die in samenwerking met de Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO), Plantum, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur (KAVB), de Vereniging voor de aardappelverwerkende industrie (VAVI), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij

[2] CBS, Richting een toekomstbestendige agribusiness, Kwantitatieve voorbeelden op het gebied van landbouwkennis, -innovatie, -technologie en -duurzaamheid, januari 2017
[3] Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 29 515, nr. 360

voor Diergeneeskunde (KNMVD) en de Nederlandse Aardappel Organisatie (NAO) zijn geanalyseerd.[4] De geselecteerde knelpunten gingen over de regeldruk die werd ervaren bij de uitvoering van beleid. Nadere selectie en clustering leidden uiteindelijk tot **29 knelpunten.** In april 2015 is geconcludeerd dat hiervan al 6 knelpunten waren opgelost en van 17 punten binnen een afzienbare periode een oplossing te verwachten viel. Voor de overige 6 punten werd vastgesteld dat er geen oplossing binnen korte tijd te verwachten viel omdat de (Europese) regelgeving geen (verdere) uitzonderingen toestond. Over de 17 openstaande knelpunten werd afgesproken deze in een gezamenlijke inspanning van het ministerie van EZ en het bedrijfsleven op te gaan lossen door ze op te nemen in het actieplan. In het actieplan zijn toen per knelpunt één of meerdere oplossingen geformuleerd.[5] In juni 2016 is tenslotte in een Kamerbrief vastgesteld dat alle 17 openstaande knelpunten zijn opgelost.

In de eindrapportage van het regeldrukbeleid "Goed geregeld" van mei van dit jaar heeft de staatssecretaris een nieuwe ronde maatwerkaanpak agrofood aangekondigd waarbij 52 knelpunten zijn aangedragen. Tevens is de staatssecretaris voornemens om binnenkort een digitaal agroloket te openen waar ondernemers belemmeringen voor innovatie en voorstellen voor regeldrukvermindering kunnen melden. In samenspraak met indiener, brancheorganisaties en experts zal voor de ingediende knelpunten naar een oplossing worden gezocht.

Inrichting governance maatwerkaanpak agrofood

Aan het begin van het traject is door betrokken organisaties er voor gekozen om niet te werken met een vaste vergaderstructuur waarbij branche- en koepelorganisaties en toezichthouders samen met het beleidsdepartement periodiek met elkaar om de tafel zitten om inhoud, proces en de voortgang met elkaar te bespreken. Parallel daaraan is de mogelijkheid verkend voor het aanstellen van een onafhankelijk voorzitter. Dit leek echter minder noodzakelijk vanwege de focus van de maatwerkaanpak ('binnen beleidskeuzes') en daarnaast was het ook kostentechnisch gezien niet realiseerbaar op korte termijn. De verschillende knelpunten zijn toegewezen aan de indieners en een aantal vaste contactpersonen die in samenwerking met het ministerie van EZ het actieplan hebben opgesteld en uitgevoerd.

Selectie knelpunten[6]

Voorafgaand aan de start van maatwerkaanpak is een aantal criteria vastgesteld voor de selectie van de knelpunten.

- Het betreft een knelpunt in de uitvoering. Het knelpunt heeft dus geen betrekking op een beleidskeuze.
- Het ministerie van EZ heeft doorzettingsmacht bij de oplossing van het knelpunt. Het knelpunt ligt dus bijvoorbeeld niet bij medeoverheden.
- Het knelpunt heeft specifiek betrekking op de agrarische en/of levensmiddelensector.
- De oplossing van het knelpunt ligt op redelijke termijn in het verschiet.

[4] Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 29 515, nr. 355 (bijlage)
[5] Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 29 515, nr. 360
[6] Tweede Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 29 515, nr. 360

Focus MerkbaarheidsScan agrofood

De focus van het onderzoek dat door Dröge & van Drimmelen is uitgevoerd richt zich op de 17 opgeloste knelpunten waarvan in de Kamerbrief van 10 juni 2016[7] is geconstateerd dat deze zijn opgelost. Het gaat dan achtereenvolgens om de onderstaande knelpunten, geclusterd naar thema:

1. **Mest**: stikstofgebruiksnormen groenbemesters; onderzoek toepassing drainagewater als meststof; scheuren van gras op zandgrond tegen aaltjes; blokkade vóór bedrijfsbeëindiging
2. **Gewasbeschermingsmiddelen**: lagere dosering spuiten gewasbeschermingsmiddelen; spuitlicentie
3. **Gezondheid en welzijn dieren**: antibioticareductie dieren; paardenpaspoort; wasplaats schapen; administratieve verplichting Vleeskuikenbesluit; hygiënemaatregelen pluimveehouderij
4. **Milieu**: keuring kleine stookinstallaties
5. **Import en export**: import- en exportinspectie; kosten aanvraag invoervergunning
6. **Veiligheid**: asbestverwijdering; dubbele controles huisvesting
7. **Topsectoren**: besluitvorming en structuur topsectoren

De vraag in dit onderzoek was of er sprake is geweest van (een merkbaar ervaren) regeldrukvermindering voor ondernemers in de agro & foodsector. Tijdens het onderzoek zijn daarvoor diverse partijen geïnterviewd.

Toelichting methodiek

In dit onderzoek is voor deze 17 knelpunten aan de hand van de Handreiking MerkbaarheidsScan geëvalueerd of het beleidsprogramma van de Maatwerkaanpak regeldruk agrofood het gewenste effect heeft gehad op de doelgroep. De MerkbaarheidsScan is in opdracht van het ministerie van EZ in 2016 ontwikkeld als handreiking voor een kwalitatieve evaluatiemethodiek om het effect van een beleidsprogramma zoals de maatwerkaanpak te meten. Omdat de handreiking in optima forma wordt toegepast aan de begin van een beleidstraject (onder andere voor de 0-meting) en de sector agrofood specifiek zijn eigen dynamiek, structuur en proces hebben gekend, heeft Dröge & van Drimmelen er bij de uiteindelijke uitvoering van de MerkbaarheidsScan agrofood in overleg met het ministerie van EZ voor gekozen om bepaalde elementen van de handreiking niet te gebruiken. De handreiking geeft nadrukkelijk ook ruimte voor dit soort maatwerk. Dat neemt niet weg dat de kernelementen van de handreiking gehandhaafd zijn voor dit onderzoek.[8]

[7] Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 29 515, nr. 387
[8] Zie de bijlage voor een uitgebreide toelichting op de methodologie

Resultaten per knelpunt

Inleiding

Bij de beschrijving van de knelpunten is gebruik gemaakt van het Actieplan 'Maatwerkaanpak Agrofood' van 23 maart 2015.[9] De selectie van 'opgeloste' knelpunten is, zoals eerder vermeld, gebaseerd op de bijlage bij Kamerstuk 29 515, nr. 387 van 10 juni 2016.

Per knelpunt is in het actieplan het volgende beschreven:

- Het knelpunt zoals weergegeven door een koepel- of brancheorganisatie of ondernemer in de Agrofoodsector. Dit knelpunt hoeft niet door de gehele sector of overheid als zodanig te worden gezien.[10]
- Oplossing opgesteld in overleg tussen overheid en agrofoodsector zoals vastgesteld in het actieplan van maart 2015.
- De voorgestelde actie en de termijn (jaar) waarop deze moest plaatsvinden.

De insteek van de maatwerkaanpak was om resultaten te bereiken door betrokken partijen met elkaar in gesprek te laten gaan over de oplossing van de knelpunten en een vinger aan de pols te houden over de voortgang van het oplossen daarvan. In dit rapport hebben wij een inschatting gegeven van de merkbaarheid van deze oplossingen of de voortgang daarvan. Preciezer geformuleerd gaat om een beschrijving van het effect van de acties op de ervaren regeldruk van ondernemers in de agrofoodsector. Daar waar we de merkbaarheid niet hebben kunnen meten in de sector, hebben we er voor gekozen om de resultaten te noemen. Deze zijn wel getoetst bij één of meer stakeholders.

[9] Dit document is een bijlage bij Kamerstuk 29 515, nr. 360 d.d. 28 april 2015.
[10] We hebben voor elk knelpunt de betrokken branche- of koepelorganisatie benaderd en waar mogelijk ook een selectie van ondernemers. Helaas is dit niet voor alle knelpunten gelukt.

Knelpunten uit het thema ‘mest’

Stikstofgebruiksnormen groenbemesters

Beschrijving knelpunt
Het ontbreken van stikstofgebruiksnormen voor andere groenbemesters dan Tagetes, bladrammenas, gele mosterd, gras/granen en wikke.

(Red., voor het bemesten van landbouwgrond gelden maximumhoeveelheden stikstof, fosfaat en dierlijke mest. Hoeveel van elke soort gebruikt mag worden (de gebruiksruimte), hangt af van de hoeveelheid landbouwgrond, de grondsoort en wat er wordt verbouwd).

Aangedragen oplossing
Het overzicht van groenbemesters is aangepast met de wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (ingaand per 1 januari 2015). Er zijn nu twee categorieën: vlinderbloemigen en niet-vlinderbloemigen. Hier valt het gehele scala aan groenbemesters onder.

Merkbaarheid
Het knelpunt is aangedragen door LTO en in 2015 opgelost. De oplossing is tot stand gekomen na een samenwerking tussen het ministerie van EZ, de sector zelf en de Universiteit van Wageningen. LTO geeft aan dat de oplossing inderdaad ligt in de wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet.[11]

Onderzoek toepassing drainagewater als meststof

Beschrijving knelpunt
Drainagewater uit de glastuinbouw kan worden geconcentreerd. Het teruggewonnen water kan worden hergebruikt in de glastuinbouw, de geconcentreerde meststoffen zouden toegepast kunnen worden in andere teelten. Het onderzoek hiernaar stagneert.

(Red., drainagewater is het teveel aan gietwater c.q. voedingswater dat niet door het gewas wordt opgenomen. Al sinds 2002 is het via de milieuwetgeving in de meeste situaties verplicht dit overtollige water bovengronds op te vangen en zo mogelijk opnieuw te gebruik als gietwater).

Aangedragen oplossing
De Meststoffenwet biedt de mogelijkheid om nieuwe stoffen als meststoffen aan te melden. De stof moet dan wel aan een aantal minimumeisen voldoen, waaronder minimumgehalten meststoffen, maximumgehalten contaminanten en stabiele samenstelling. De kwaliteit moet worden gewaarborgd. Indien het geconcentreerde drainagewater aan de eisen voldoet, kan het als meststof worden ingezet. LTO Glaskracht geeft in het actieplan aan het onderzoek voort te zetten nu eisen door het ministerie van EZ zijn verduidelijkt.

Merkbaarheid
LTO Glaskracht geeft aan dat het knelpunt met betrekking tot de toepassing van drainagewater als meststof is opgelost omdat de definitiekwestie opgehelderd is.

[11] Voor het knelpunt inzake stikstofnormen groenbemesters hebben we geen afzonderlijke ondernemers kunnen bevragen.

Tegelijkertijd heeft LTO Glaskracht haar onderzoek naar concrete toepassingsmogelijkheden voortgezet. Informatie over de status van dit onderzoek en mogelijk voorlopige resultaten ontbreken op dit moment.[12]

Scheuren van gras op zandgrond tegen aaltjes

Beschrijving knelpunt
Het knelpunt is door de KAVB en LTO aangedragen. Uit praktijkonderzoek bleek dat vooral bedrijven in Drenthe last hadden van dit knelpunt. Om aaltjesbestrijding op natuurlijke wijze door Tagetes (afrikaantjes) ten behoeve van de lelieteelt mogelijk te maken is het nodig dat gras op zandgrond voor augustus mag worden gescheurd. Dit was alleen toegestaan in de eerste helft van augustus.

(Red., aantasting door aaltjes verzwakt de plant of doet die zelfs afsterven).

Aangedragen oplossing
Door het toestaan van scheuren op zand- en lössgrond van 1 juni t/m 15 juli (red. van elk jaar) kan gecombineerd met de inzaai van een door de minister aangewezen aaltjesbeheersend gewas in het volgende groeiseizoen leltieteelt plaatsvinden op zandgrond. Het ministerie van EZ gaf in het actieplan aan dit aan te gaan passen in de wetgeving.

Merkbaarheid
De wetgeving is naar wens van het bedrijfsleven aangepast en wordt door de brancheorganisatie en ondernemers ook als zodanig herkend. Ondanks dat was afgesproken dat aanpassing van de wetgeving geen onderdeel zou uitmaken van de maatwerkaanpak, heeft het ministerie van EZ dit hier wel gedaan. Het resultaat is dat bollentelers tijdens het groeiseizoen meer tijd krijgen om Tagetes te kweken als natuurlijk alternatief van aaltjesbestrijding met chemische gewasbeschermingsmiddelen. Het scheuren van zandgrond is nu eerder in het seizoen toegestaan. Nu er eerder gezaaid kan worden, kiezen meer telers voor dit groene alternatief.

Wel dient opgemerkt te worden dat het minder aantrekkelijk is geworden om lelies te telen op (voormalig) grasland door de aanscherping van de derogatie van 70% grasland, naar verplicht 80% grasland in de mestwetgeving (i.c. de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet). Deze derogatie is voor een veel grotere groep agrarische ondernemers van belang dan de groep ondernemers die lelies teelt.

Hier doet het fenomeen zich voor dat een knelpunt wordt opgelost (door een langer groeiseizoen), maar niet voor iedere teler tot de gewenste situatie leidt. Door andere, meer verstrekkende regels, wordt het voor een grotere groep ondernemers onaantrekkelijk om nog langer lelies op hun land te kweken.

Blokkade vóór bedrijfsbeëindiging

Beschrijving knelpunt
Bij bedrijfsovername blokkade voordat eindvoorraad mest en percelen overzetten is gebeurd.

[12] Voor het knelpunt inzake drainagewater hebben we geen afzonderlijke ondernemers kunnen bevragen.

(Red., de maatregel werd onder andere ingesteld om de fraude met mest tegen te gaan. Het betreft hier het probleem dat er niet meer ingelogd kan worden na overlijden/opheffen).

Aangedragen oplossing
Zodra bij de KvK een nieuw relatienummer wordt aangemaakt krijgt RVO het signaal dat het oude nummer kan komen te vervallen (gaat dicht). Er kan dan niets meer worden gedaan. Dit wordt ook gedaan om fraude met mest tegen te gaan. Het moet niet mogelijk zijn om mest op het oude bedrijf te laten aanvoeren, terwijl het bedrijf niet meer bestaat. RVO heeft in het actieplan (2015) aangegeven uit te zoeken hoe regels beter op elkaar kunnen aansluiten bij op slot zetten van stoppend/overgenomen bedrijf.

Resultaten[13]
Het knelpunt is in overeenstemming met de afspraken in het actieplan opgelost. RVO heeft een 'workaround' ontwikkeld. De 'workaround' is een machtiging. De erfgenamen van de overledene, of de behartigers van een opgeheven bedrijf, kunnen bij het loket een machtiging aanvragen. Nadat de machtiging is afgegeven, kunnen erfgenamen of behartigers inloggen op het dossier en zaken afronden/afmelden. Momenteel is RVO ook nog bezig met een andere optie om inloggen van deze 'niet meer bestaande' relaties toch mogelijk te maken. Echter, deze is nog niet definitief. Hier zal eerst een besluit over moeten worden genomen. Het betreft een voorstel om het mogelijk te maken om in te loggen op een opgeheven account mits het geen juridische overdracht betreft; het eigenaarschap mag niet zijn veranderd.

Kortom, voor het doorgeven van gegevens na uitschrijving bij KvK of beëindigen van het bedrijf is er de mogelijkheid voor machtiging, zodat de betreffende relatie iemand anders kan machtigen om de gegevens door te geven. Voor bedrijven die uitgeschreven zijn moet dit geregeld worden via het formulier Melding machtiging voor bedrijf uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel. Meer informatie is te vinden op de site van RVO https://mijn.rvo.nl/inloggen-ondertekenen-en-machtigen.

[13] We hebben de merkbaarheid van dit knelpunt helaas niet kunnen verifiëren bij individuele ondernemers, wel zijn de resultaten getoetst bij de RVO.

Knelpunten uit het thema ‘gewasbeschermingsmiddelen’

Lage dosering spuiten gewasbeschermingsmiddelen

Beschrijving knelpunt
Bij de heretikettering van de gewasbeschermingsmiddelen door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) lijkt spuiten met een lage dosering beperkt of onmogelijk te worden.

(Red., Om de risico’s voor mens, dier of milieu bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken, helpt het om met een lagere dosering te spuiten. Hier zijn technieken voor ontwikkeld die zorgen dat er zo weinig mogelijk op het land wordt gespoten. Het leek er echter op dat deze technieken dezelfde lange, bureaucratische procedures door moesten gaan als de middelen zelf. Dat levert een teler veel administratieve lasten op).

Aangedragen oplossing
Op de website van het Ctgb staat dat een lagere dosering dan beschreven in “dosering (middel) per toepassing” mag. Bij een lagere dosering zijn de risico’s voor mens, dier of milieu naar verwachting minder groot. Bij lager doseren is het niet toegestaan het maximaal aantal toepassingen te overschrijden of af te wijken van andere voorwaarden gesteld in het Wettelijk Gebruiksvoorschrift. Denk aan lage dosering systemen (LDS). Dit laatste heeft te maken met het feit dat een hogere frequentie dan het maximaal aantal toegestane toepassingen een andere belasting heeft op het milieu. Beoordeeld moet worden of dit leidt tot chronische effecten. In het actieplan (2015) is het volgende afgesproken: mocht een gebruiker naast een lagere dosering (hetgeen toegestaan is) óók in een hogere frequentie willen spuiten (hetgeen niet is toegestaan) dan kan dit ondervangen worden door een (kleine) uitbreidingsaanvraag van het Wettelijk Gebruiksvoorschrift (WG) door de toelatinghouder.

Merkbaarheid
Meerdere organisaties zijn betrokken bij dit knelpunt, te weten: de ministeries van EZ en I&M en de zogeheten ‘Doppencommissie’ (de Technische Commissie Techniekbeoordeling) van Rijkswaterstaat. Dat maakte het zoeken naar een oplossing complex. Het knelpunt is aangekaart en in overleg met het Ctgb opgelost. Extra voorlichting en uitleg aan telers heeft geholpen en het knelpunt is daarmee voldoende opgepakt volgens de betrokkenen. De mogelijkheden om frequenter, maar in een lagere dosering, gewasbeschermingsmiddelen te mogen gebruiken, zijn nader toegelicht.

Spuitlicentie

Beschrijving knelpunt
Sommige agrariërs denken voor het spuiten om onkruid te bestrijden een spuitlicentie nodig te hebben terwijl een particulier gebruiker dat niet hoeft. Daarnaast zijn er agrariërs die willen worden vrijgesteld van een spuitlicentie bij alleen pleksgewijs in de wei spuiten.

(Red., boeren zullen over het algemeen grote oppervlakken willen bespuiten en maken gebruik van professionele middelen, te weten middelen die beoordeeld zijn door het Ctgb).

Aangedragen oplossing
Voor particulier gebruik en aankoop gelden dezelfde regels voor zowel agrariërs als burgers. Het pleksgewijs spuiten zonder licentie is toegestaan indien een middel wordt gebruikt voor niet-professioneel gebruik, waarbij is aangegeven dat het is toegelaten voor pleksgewijze toepassing in weides. In het actieplan (2015) is afgesproken dat brancheorganisaties hierover gaan voorlichten.

Merkbaarheid
Door betere voorlichting van LTO (Akkerbouw) is dit knelpunt volgens de brancheorganisatie voldoende opgelost. Zij benadrukken tevens dat het wenselijk is dat er strenge eisen bestaan. Particulieren gebruiken middelen die te koop zijn in de winkel voor niet-professioneel gebruik. De hoeveelheden die zij kunnen kopen zijn veel minder groot en ook de sterkte van het middel (hoeveelheid werkzame stof per liter) verschilt. Een boer die grote oppervlakken wil bewerken heeft geen baat bij niet-professionele middelen. Kortom, er is een verschil tussen niet-professioneel gebruik (kleine hoeveelheden te verkrijgen, lage hoeveelheid werkzame stof per liter) en professioneel gebruik (grotere hoeveelheden te verkrijgen, hogere werkzame stof per liter en in bezit van spuitlicentie). Anders gezegd; of je haalt een niet-professioneel middel bij de detailhandel (bijvoorbeeld Welkoop) dat je volgens het etiket moet toepassen, óf je gebruikt een professioneel middel, maar dan zal je een licentie moeten halen.

Sommige ondernemers lijken deze zienswijze echter niet te delen. Na invoering van de regelgeving omtrent licenties voor het bestrijden van onkruid blijft het voor sommige ondernemers onduidelijk wanneer er wel, en wanneer er geen licentie nodig is. Zo is er bijvoorbeeld voor privéterreinen geen licentie nodig maar wel wanneer een stuk land wordt aangeduid als bedrijfsterrein. Hoewel de oplossing is gezocht in extra voorlichting door LTO (Akkerbouw), geven ondernemers aan hier weinig tot niets van te merken. De regelgeving is nog steeds complex en onduidelijk. Daarnaast hebben ze het gevoel zelf verantwoordelijk te zijn voor de juiste voorlichting richting ‘burgers’ terwijl ze dit eigenlijk een overheidstaak vinden.

De constatering is hier dat er een discrepantie bestaat tussen wat de betrokken brancheorganisatie zegt te hebben gedaan en wat individuele ondernemers hebben ervaren. In dit specifieke geval geeft de brancheorganisatie aan dat betere voorlichting het knelpunt voldoende heeft opgelost, maar dit is niet in overeenstemming met de ervaring van enkele individuele ondernemers. Brancheorganisaties spelen een cruciale rol in het communiceren en voorlichten van hun leden. In dit geval lijkt er onvoldoende of niet effectief gecommuniceerd te zijn naar alle ondernemers en zijn er nog steeds ondernemers die onvoldoende op de hoogte zijn.

Knelpunten uit thema ‘gezondheid en welzijn dieren’

Antibioticareductie dieren

Beschrijving knelpunt
Mate en detailniveau van de productschapsverordeningen over antibioticareductie voor dieren geeft overmatige administratieve lastendruk. Het betreft voorschriften als ondertekening van bedrijfsbehandelplannen of registratie van antibiotica op diercategorieën.

(Red., het overmatig of onjuist gebruik van antibiotica leidt ertoe dat micro-organismen bij dieren resistentie ontwikkelen, zoals het multiresistente MRSA. De mens kan via voedsel of via direct contact met vee besmet raken met resistente micro-organismen. Hierna is verdere verspreiding van mens op mens mogelijk).

Aangedragen oplossing
Ondertekening is vereenvoudigd bij de omzetting van productschapsverordeningen naar de Wet Dieren. Om misbruik te voorkomen vindt registratie plaats op diercategorieën. De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) heeft aangegeven dat dit helder is.

Merkbaarheid
Dit knelpunt is aangepakt en opgelost conform het actieplan. Dierenartsen herkennen zich in de genoemde oplossing en stellen dat er sprake is van een vermindering van de regeldruk. In eerdere situaties moest namelijk op zowel de bedrijfsbehandelplannen als op het -gezondheidsplan een handtekening staan van zowel de veehouder als de dierenarts. LTO geeft ook aan dat een bedrijfsbehandelplan niet meer ondertekend hoeft te worden door de dierenarts, maar een bedrijfsgezondheidsplan wel door beide partijen. Tegenwoordig hoeft dat nog maar op één van de twee documenten. Dit wordt als een verlichting ervaren. Het is nu zelfs ook mogelijk is om de ondertekening digitaal te doen. De KNMvD heeft hier subsidie voor gekregen en dit samen met de sector ontwikkeld en mogelijk gemaakt. De KNMvD zegt hierover: “hiermee is een deel van de administratieve lasten die bestaan rondom de antibioticareductie wet- en regelgeving aangepakt.”

Paardenpaspoort

Beschrijving knelpunt
Dierenartsen moeten bij het toedienen van diergeneesmiddelen, die niet aan voedselproducerende paarden mogen worden gegeven, paarden via het paspoort uitsluiten voor de slacht. Het paspoort is op het moment van behandeling vaak niet aanwezig. Dit komt vaak voor bij spoedeisende gevallen. Volgens dierenartsen komt dit deels doordat veelal gedacht wordt dat het paspoort het eigendomsbewijs is, maar dat is het niet. Het is daarom ook vaak niet aanwezig bij behandelingen. De dierenarts kan dan niet zijn verantwoordelijkheid invullen.

(Red., een paspoort is noodzakelijk voor de identificatie van een paard. In het paspoort worden de identificatiegegevens vastgelegd. Deze gegevens bestaan onder andere uit het levensnummer, chipnummer, schets en/of foto).

Aangedragen oplossing
EU-verordening 504/2008 is met ingang van 1 januari 2016 ingetrokken en vervangen door EU-verordening 262/2015. Op aangeven van Nederland is in de verordening de mogelijkheid opgenomen om dierenartsen te verplichten de informatie over uitsluiting voor de slacht door te laten geven aan de betreffende paspoortuitgevende instantie, of rechtstreeks in de centrale databank te laten invoeren. Deze nieuwe regelgeving biedt zicht op een oplossing.

Merkbaarheid
De KNMvD heeft dit knelpunt aangedragen en is in gesprek gegaan met de RVO om te zoeken naar een mogelijke oplossing. De vraag of het originele paspoort altijd bij het paard moet zijn, is in praktijk moeilijk te realiseren. Dit wordt ook erkend door RVO. Het is onder andere noodzakelijk voor uitsluiting van slacht voor menselijke consumptie. Samen zijn de twee partijen echter tot oplossingsrichtingen gekomen die een groot deel van de problematiek hebben aangepakt. Dierenartsen kunnen nu op twee manieren in de database aangeven dat het paard niet voor de humane consumptie bestemd is:

1. Op aangeven van Nederland is in de verordening de mogelijkheid opgenomen voor lidstaten om dierenartsen te verplichten de informatie over uitsluiting voor de slacht door te laten geven aan de betreffende paspoortuitgevende instantie. Hoewel dit veel oplost, wordt hier volgens dierenartsen door de instanties zelf nog niet altijd aan meegewerkt. Ook zijn RVO en de KNMvD nog in gesprek over waar precies de verantwoordelijkheden met deze oplossing komen te liggen.
2. Door gebruik te maken van de nieuw ontwikkelde *Horse Check App* kan de informatie rechtstreeks online worden ingevoerd in de centrale databank. De applicatie is door een dierenarts samen met de RVO ontwikkeld. De applicatie kent alleen nog geen 100% dekking. Deels komt dat door het feit dat de applicatie pas recentelijk beschikbaar is gesteld. Wat ook bijdraagt aan het lage gebruik is de verplichtstelling van een dure chipreader (aanschafprijs van 600 euro). Deze chipreader is noodzakelijk om gebruik te kunnen maken van de applicatie.

De aangedragen oplossing heeft effect en wordt herkend door de sector (zowel brancheorganisatie als ondernemers). Dit knelpunt is daarmee grotendeels merkbaar opgelost. Interessant is hier dat naast de oplossing die in het kader van de maatwerkaanpak is aangedragen, de sector zelf ook met een oplossing is gekomen. De maatwerkaanpak heeft hiermee op een positieve manier bijgedragen aan het verder brengen van de discussie over dit knelpunt.

Voor beide oplossingen geldt echter dat in de nadere uitvoering kleine obstakels aan het licht zijn gekomen. De paspoortuitgevende instanties werken in individuele gevallen nog niet altijd mee en ook de aanvullende oplossing die door de sector zelf is bedacht, de *Horse Check App,* wordt nog niet door elke dierenarts gebruikt. De betrokken partijen zijn echter tevreden met de weg die met deze oplossingen is ingeslagen. Ze verwachten dat veel van de ‘opstartproblemen’ met aanvullende voorlichting weggenomen kunnen worden. RVO en KNMvD zijn hierover in gesprek.

Wasplaats schapen

Beschrijving knelpunt
Verplichte wasplaats voor transportmiddelen schapen bij uitweiden of inscharen en uitscharen bij ander (melkvee)bedrijf zonder dat de veewagen en de dieren op het

erf komen. Inscharen wordt gezien als aanvoeren van schapen door de melkveehouder. Een wasplaats is dan verplicht.

(Red., vanuit de positie van een veehouder betekenen de bovenstaande termen het volgende: **uitscharen** is het weiden van uw schapen op de grond van een ander. Het laten grazen van schapen van een andere veehouder op uw grond is **inscharen. Uitweiden** is een bijzondere vorm van uitscharen waarbij technisch gezien de schapen op 'eigen land' blijven grazen. Dit grazen vindt plaats in het najaar, buiten het groeiseizoen, op land van melkveehouders.
De overheid werkt samen met veehouders en dierenartsen aan de bestrijding van dierziekten. Veel veehouderijen beschikken over eenvoudige wasplaatsen om de verspreiding van deze ziekten tegen te gaan. Vuile veewagens kunnen dierziekten verspreiden naar andere bedrijven).

Aangedragen oplossing

1. Bij uitweiden wordt het perceel tijdelijk tot het unieke bedrijfsnummer (UBN) van de schapenhouder gerekend en niet van de melkveehouder. Een wasplaats zou dan niet nodig zijn volgens LTO.
2. Bij inscharen worden de schapen meestal direct naar het weiland van de melkveehouder gebracht zonder het erf aan te doen. Het in dat geval toch reinigen van het transportmiddel op het erf van de melkveehouder vergroot het risico op spreiding van dierziekten.

In het actieplan (2015) is afgesproken deze casus in te brengen door het ministerie van EZ in het overleg Preventie Dierziekten (2015)

Merkbaarheid
In het overleg Preventie Dierziekten is medio 2015 uitgezocht dat de genoemde oplossingen binnen de kaders van de wet vallen. Dit knelpunt is in eerste instantie door LTO aangekaart en in overleg met het ministerie van EZ van oplossingen voorzien. Ondernemers bevestigen dat de vervoermiddelen na het transport op het eigen terrein worden schoongemaakt. De verplichting tot het inrichten van een wasplaats is dan niet langer nodig.

Hygiënemaatregelen pluimveehouderij

Beschrijving knelpunt
Sector ervaart regeldruk door:
- Monsters van overschoenen voor Salmonella
- Extra watermonsters per stal
- Invullen van gegevens voor meerdere controleorganisaties
- Verandering per 1 juli 2014 van monsteren van vaste mest

(Red., bedrijfshygiëne is een belangrijk aandachtspunt voor zowel diergezondheid als voedselveiligheid).

Aangedragen oplossing
Per 1 januari 2015 veranderen veel regels op het gebied van hygiënemaatregelen voor de pluimveehouderij. De pluimveehouder mag dan een groot aantal controles zelf inrichten. Naar verwachting zijn de knelpunten daarmee opgelost.
Door het vervallen van de productschappen moeten gegevens voortaan bij RVO worden aangeleverd. In het actieplan (2015) is afgesproken dat bij de pluimveehouder wordt gecheckt of de nieuwe structuur het knelpunt oplost.

Merkbaarheid
Conform het actieplan is door het ministerie van EZ bij de pluimveehouder gecheckt of de nieuwe structuur het knelpunt oplost. De betrokken pluimveehouder was van mening dat het knelpunt nog onvoldoende is opgelost. In de kern ligt het probleem niet zozeer bij het aanleveren van de gegevens bij RVO, maar wel bij de kosten van de keuringen zelf.

Particuliere keuringsinstanties (voor HOSOWO) erkend door Avined, verrichten diverse (monster)onderzoeken bij de bedrijven. De kritiek komt vooral neer op de kosten die gemaakt moeten worden om extern te laten bemonsteren door Avined (een brancheorganisatie van de pluimveehouders zelf). Pluimveehouders ervaren regeldruk door toedoen van de eigen brancheorganisatie (i.c. zelfregulering) overigens hetzelfde als door de overheid.
Om de pluimveehouders tegemoet te komen is door AVINED een online vragenlijst ontwikkeld waarmee pluimveehouders hun eigen bedrijfsvoering kunnen beoordelen. Deze scan vormt een hulpmiddel om kritisch te kijken naar het bedrijf. Tevens kan de vragenlijst dienen als 'checklist' voorafgaand aan de keuringen. Pluimveehouders die de scan hebben ingevuld zijn over het algemeen positief en beoordelen de scan met een 7.1. AVINED geeft aan de scan te blijven optimaliseren.

Dat de ondernemer nog steeds een belemmering ervaart, is uit te leggen doordat ondernemers vaak niet het verschil zien of maken tussen regeldruk van de overheid en regeldruk die wordt veroorzaakt door de eigen brancheorganisatie.

Stichting AVINED beheert het overzicht met HOSOWO-instanties en realiseert daarmee een doorstart van de HOSOWO-regeling van het toenmalige Productschap Pluimvee en Eieren.

(NB Vanuit de vakgroep Pluimveehouderij van LTO hebben wij tot op heden geen bericht ontvangen).

Knelpunt: keuring kleine stookinstallaties

Beschrijving knelpunt
Er zijn twee knelpunten ten aanzien van de keuring van (kleine) stookinstallaties bij glastuinbouw. De ene betreft de eenzijdige werkwijze en samenstelling van de Stichting Certificatie Inspectie en Onderhoud Stookinstallaties (SCIOS), de andere de grenswaarde voor de keuringen (ook kleine installaties vanaf 100 kW vallen onder de keuringsplicht). Over dit laatste heeft Actal ook geadviseerd.

(Red., de stichting SCIOS beheert en ontwikkelt een kwaliteitssysteem ten behoeve van installatie-eigenaren en van inspectie- en installatiebedrijven voor de inspectie en het onderhoud van technische installaties. Dit kwaliteitssysteem is ondergebracht in de SCIOS-certificatieregeling en het SCIOS-certificatiereglement).

Aangedragen oplossing
SCIOS geeft aan dat de samenstelling evenwichtiger is dan voorheen toen er vooral keurders en geen gebruikers in de commissie zaten. Dit is merkbaar een verbetering. LTO (Glaskracht) was van mening dat de commissie niet evenwichtig was vanwege tegenstrijdige (individuele) belangen. LTO geeft in het actieplan (2015) verder aan een vinger aan de pols te houden bij het ministerie van Infrastructuur & Milieu. SCIOS laat een onderzoek uitvoeren naar “een nieuwe scope-indeling” die leidt tot een verhoging van de effectiviteit en efficiëntie van de SCIOS Certificatieregeling. In dit onderzoek worden onder meer de grenswaarden voor keuringen meegenomen. Het onderzoek wordt in het voorjaar van 2015 afgerond. LTO Glaskracht en VNO/NCW zitten in de Taskforce die het onderzoek begeleidt. Zij (LTO) geven aan het onderzoek te analyseren en te kijken naar mogelijke verbeteringen (actieplan, 2015).

Merkbaarheid
De samenstelling van SCIOS is nu evenwichtiger dan voorheen, maar daarmee is dit probleem volgens LTO en ondernemers niet geheel opgelost. In de nieuwe situatie nemen slechts 3-4 eigenaren van stookinstallaties plaats, op het totaal van 40 deelnemers. De bevraagde ondernemers vinden dat leveranciers en certificeerders hierdoor nog steeds (te) veel macht hebben. Ten aanzien van het knelpunt over de grenswaarde voor keuringen ervaren de geïnterviewde ondernemers dat de regeldruk voor de keuring van kleine stookinstallaties eerder is toegenomen dan verminderd. Ter illustratie geven ze aan dat er nog veel onduidelijkheid bestaat over de vereisten waar de installaties aan moeten voldoen. In het verleden vond er meestal eens per jaar een keuring plaats en een keer in de twee jaar een uitgebreide inspectie. Er komen nu meerdere keren per jaar verschillende inspecteurs langs, waarbij het soms voor de ondernemers onvoldoende duidelijk is door wie zij worden aangestuurd en wat ze komen controleren. De toename in controles en onduidelijke regelgeving baart de gesproken ondernemers zorgen; ze zijn meer tijd en geld kwijt aan de keuring van de installaties.

NB Het onderzoek van SCIOS is afgerond in 2015 en heeft geleid tot een vereenvoudiging van de keuring van stookinstallaties vallend onder scope 1. Installaties toegepast in de glastuinbouw vallen echter veelal onder scope 2.[14]
Het ministerie van IenM heeft het advies van Actal niet overgenomen met verwijzing naar het onderzoek door SCIOS.[15]

[14] http://www.scios.nl/Scopes
[15] http://www.scios.nl/Nieuws/58367t8 (‘Actal-advies slecht gefundeerd en niet overgenomen door het Ministerie van I&M’)

Knelpunt: Import- en exportinspectie

Beschrijving knelpunt
Voor import- en exportinspectie op dezelfde plaats wordt volgens de sector twee keer voorrijkosten in rekening gebracht. Bedrijven die actief zijn in plantaardig uitgangsmateriaal (en zowel importeurs als exporteurs zijn) vinden dit niet fair.

Aangedragen oplossing
In het genoemde geval betreft het twee verschillende bedrijven. Voor keuringen bij één bedrijf wordt één starttarief in rekening gebracht, dus ook bij import- en exportinspectie bij één bedrijf.

Resultaten[16]
Dit knelpunt is conform het actieplan van de maatwerkaanpak Agrofood aangepakt en opgelost. De oplossing werd door de NVWA gevonden in het beter uitleggen van de redenen tot inspectie. De NVWA heeft aangegeven dat de inspecties van dezelfde betaler worden gebundeld (en een eenmalig starttarief gefactureerd). Bij verschillende betalers is deze bundeling er niet. Er wordt dus niet gekeken naar inspectielocatie. Bij import is de aangever de betaler, dat is ooit door toenmalige Plantenziektekundige Dienst (PD) - op basis van een juridische uitspraak - bepaald. Tot het moment van Douane inklaring is de aangever "eigenaar" van de zending en verantwoordelijk.
Als import en export dus tegelijk plaatsvinden op één locatie wordt gekeken naar wie de aangevers/betalers zijn. Als dat verschillende betalers zijn zullen er ook meerdere starttarieven gefactureerd worden. Meestal is dat het geval omdat de export door het bedrijf wordt aangevraagd en import door de aangever. Voor het krijgen van één tarief geldt dus dat er niet twee verschillende rechtspersonen mogen zijn. De NVWA houdt deze procedure altijd op deze manier aan en dit is gecommuniceerd met de sector.

[16] We hebben de merkbaarheid van dit knelpunt helaas niet kunnen verifiëren bij individuele ondernemers, wel zijn de resultaten getoetst bij de NVWA.

Knelpunten uit het thema ‘veiligheid’

Asbestverwijdering

Beschrijving knelpunt
Asbestsanering is een knelpunt vanwege de veiligheids- en milieueisen voor de gezondheid versus de kosten van verwijdering. Met name de gestopte agrariërs kunnen de kosten van verwijdering lastig opbrengen. Het bedrijfsleven heeft een aantal specifieke punten aangedragen (zoals het wegnemen van de stortbelasting, extra vergoeding bij rieten daken, verlagen van de WOZ-waarde na verwijdering, instellen van een lager BTW-tarief in plaats van 21%).

Aangedragen oplossingen
Veel asbestdaken worden momenteel vervangen door nieuwe daken met zonnepanelen. Op deze manier wordt er zowel op het terrein van gezondheidsrisico’s als milieutechnisch winst geboekt. Vanaf 2024 is het wettelijk verplicht dat alle bedrijfsdaken in Nederland asbestvrij zijn. Het verantwoordelijke ministerie van I&M is in overleg met alle betrokken partijen om knelpunten op te lossen, ondanks het feit dat het hier om een beleidswijziging gaat. De volgende acties zijn daaruit voortgekomen die zijn vastgelegd in het actieplan (2015):

- LTO start pilot stortplaatsen.
- I&M bekijkt met SZW veiligheidseisen.
- LTO en I&M organiseren bijeenkomst partijen.

Merkbaarheid
Er is binnen de maatwerkaanpak geprobeerd om naar manieren te zoeken om het complexe vraagstuk van asbestsanering aan te pakken, ondanks het feit dat het hier een beleidswijziging betreft. De acties uit het actieplan zijn hier een voorbeeld van en hoewel deze acties zijn uitgevoerd, wordt het overall knelpunt niet als opgelost ervaren door zowel LTO als de agrariërs. Diverse acties zijn ondernomen in het kader van de maatwerkaanpak, zoals het stellen van veiligheidseisen en het organiseren van bijeenkomsten, maar het blijkt dat asbestsanering een zeer complex vraagstuk vormt. LTO is dan ook van mening dat het onderdeel moet zijn van nieuwe, dan wel aangepaste wetgeving. De aangedragen oplossingen worden dus wel als nuttig ervaren, maar lossen de problemen door deze grote en complexe beleidswijziging niet op.

Ter illustratie schetst LTO dat veel asbestdaken tot 2016 werden vervangen door nieuwe daken met zonnepanelen. Op deze manier werd er zowel op het terrein van gezondheidsrisico’s als milieutechnisch winst geboekt. Nu is dit sterk teruggelopen. Het verantwoordelijke ministerie van I&M is in overleg met alle betrokken partijen om de knelpunten op te lossen en heeft hiervoor in 2016 het landelijk programmabureau asbestdaken versnelling opgestart. Ook LTO is hierbij aangesloten.

Voor dit knelpunt geldt dat hoewel de acties grotendeels zijn uitgevoerd, de problematiek volgens de brancheorganisatie vooral ligt in de financiële impact van de aanpassing van wet- en regelgeving en het beleid. Dit verklaart waarom dit knelpunt niet naar tevredenheid van de brancheorganisatie is opgelost, ondanks dat de overheid deze beleidswijziging wel heeft opgenomen in het actieplan in de vorm van een oplossing.

Dubbele controles huisvesting

Beschrijving knelpunt
Er vinden dubbele controles plaats in de paddenstoelenteelt op de huisvesting door Fair Produce en gemeenten.

(Red., de doelstelling van Fair Produce is het borgen van goed werkgeverschap en het stimuleren van een eerlijk en gelijk speelveld in de paddenstoelenteelt).

Aangedragen oplossing
Initiatief van de burgemeester van Horst aan de Maas om de toezichtslast te verminderen voor paddenstoelenkwekerijen met het fairproducecertificaat door de resultaten van inspecties en controles uit te wisselen tussen de diverse instanties. De gemeente Horst aan de Maas en twee andere concentratiegemeenten (Boekel, Maasdriel) doen mee.[17] De gemeente neemt het oordeel van gecertifieerde controle-instanties rond huisvesting over en Fair Produce neemt de controlerapportages van de gemeente over. Hiermee zou het knelpunt op gemeentelijk niveau moeten zijn opgelost (actieplan 2015).

Merkbaarheid
De gemeente Horst aan de Maas concludeert dat het knelpunt deels is belegd. De gemeente geeft aan dat de voorgestelde aanpak, zoals in het actieprogramma is beschreven, in maart 2015 in gang is gezet. De burgemeester heeft hier toen ook met de collega gemeentes over gesproken en drie gemeenten vonden het een goed idee. De gekozen oplossing had twee voordelen:

1. enerzijds zou het hebben moeten leiden tot minder controles door de gemeente en daardoor een kostbesparing aan hun kant;
2. anderzijds zou het bedrijfsleven minder controles krijgen, terwijl het wel beter zou voldoen aan de nieuwste huisvestingseisen.

Inmiddels is er een convenant opgesteld. Een afspraak met alle partijen wordt binnenkort gemaakt, waarna het convenant getekend kan worden door de drie gemeentes en Fair Produce.

[17] Tezamen tellen deze drie gemeenten bijna 50% van de paddenstoelenteelt in Nederland

Overige knelpunten

Administratieve verplichting Vleeskuikenbesluit

Beschrijving knelpunt
Sector ervaart regeldruk door verplichting in Vleeskuikenbesluit van cumulatieve sterfteberekening i.p.v. bekende wijze.

Aangedragen oplossing
Het berekenen van cumulatieve sterfte is een wettelijke eis vanuit de EU die van toepassing is sinds 2011. De achtergrond is dat gedurende één mestperiode op meerdere momenten dieren de stal uit gaan omdat anders de stal te vol wordt. Om die reden volstaat het volgens de EU niet om de mortaliteit te bepalen zoals in het verleden. De last is de berekening die moet worden uitgevoerd. Dit is op te lossen met het gebruiken van een Exceltabel. De gecumuleerde dagelijkse mortaliteit kan in 1 keer worden berekend na de slacht van het koppel via een Exceltool op de website van RVO.

Resultaten[18]
Volgens de NVWA is dit een wettelijke vereiste. RVO heeft daarbij een hulp-tool ontwikkeld die de ondernemer kan gebruiken. Er is geen verdere betrokkenheid van de NVWA.

(NB Vanuit de vakgroep Pluimveehouderij van LTO hebben wij tot op heden geen bericht mogen ontvangen).

Kosten aanvraag invoervergunning

Beschrijving knelpunt
Kosten van IVI (instructie voor invoervergunning indien de eisen op het importpermit afwijken van de landeneisen in CLIENT export) bij de NVWA kost 141 euro per keer. Dit lijkt een buitenproportioneel hoog bedrag.

(Red., de NVWA geeft exportverklaringen af voor het exporteren van planten, groenten, fruit en plantaardige producten. Diverse landen werken namelijk met invoervergunningen of import permits. De kosten lijken buitenproportioneel, omdat er een beperkt aantal handelingen aan ten grondslag ligt, namelijk controle van permit en doorvoeren gegevens in CLIENT systeem. Exporterende bedrijven in de agrisector, met name in de sector plantaardig uitgangsmateriaal, hebben hier last van. Deze kosten worden sinds 2012 doorgevoerd. De sector heeft in 2014 aangedragen om een realistisch bedrag in rekening te brengen voor de geboden dienstverlening).

Aangedragen oplossing
Het tarief is gebaseerd op minuten inzet van de NVWA. Het is een gemiddeld bedrag. Een IVI is voor additionele eisen voor een exportzending van veelal een exporteur die daar dus baat bij heeft. Voor die additionele eisen moet onderzoek worden gedaan naar de wetgeving van dat derde land en soms ook door het nationaal referentielab. Indien onderzoek naar wetgeving van het derde land voor het eerst gebeurt, is de NVWA beduidend meer tijd kwijt. Daarna moet Client

[18] We hebben de merkbaarheid van dit knelpunt helaas niet kunnen verifiëren bij individuele ondernemers, wel zijn de resultaten getoetst bij de NVWA.

hierop worden aangepast. Bij meer dan drie keer dezelfde IVI wordt dit meestal regulier opgenomen in Client, waardoor er geen IVI meer hoeft te worden aangevraagd. De NVWA zoekt graag mee naar oplossingen voor bedrijven die erg vaak een IVI nodig hebben. In het actieplan (2015) is daarover het volgende afgesproken: Plantum neemt met bedrijven die meer dan 3 keer IVI nodig hebben contact met NVWA op om afspraken te maken.

Resultaten[19]
De NVWA en het ministerie van EZ bevestigen dat het proces loopt zoals hierboven is beschreven en daarmee is het knelpunt belegd. Vanuit Plantum hebben wij tot op heden geen reactie op het bovenstaande mogen ontvangen.

Besluitvorming en structuur onderzoek topsectoren

Probleembeschrijving
De structuur en de besluitvorming over projecten binnen het topsectorenbeleid is onduidelijk. Er zijn allemaal verschillende regels waaraan ondernemers moeten voldoen bij PPS-regelingen. Dit betreft vooral MKB-bedrijven die daardoor onnodig veel inzet moeten leveren om de regels toe te passen en waarbij vervolgens bij een afwijzing geen inhoudelijke argumenten worden gegeven.

Aangedragen oplossing
De structuur is inmiddels uitgeschreven en bekend gemaakt door de topsectoren. Aan de duidelijkheid van de besluitvorming is gewerkt door de topsector evenals de inhoudelijke argumentatie bij afwijzingen. De huidige pilot is een belangrijke testcase voor de integrale programmering. Afgesproken is dat het ministerie van EZ en het bedrijfsleven de pilot vervolgen (actieplan 2015).

Resultaten[20]
Het ministerie van EZ geeft aan dat er een pilot is gestart en dat er daarmee er een oplossing is gekomen, maar deze oplossing was niet voor alle partijen de meest gewenste oplossing. De structuur is uitgeschreven en gedeeld. Met name de wijze van besluitvorming en wie de contactpersonen zijn. Plantum vond dat de gekozen structuur te bureaucratisch was. Een bevestiging en nadere onderbouwing van dit toenmalige standpunt hebben wij van Plantum tot op heden niet mogen ontvangen.

[19] We hebben de merkbaarheid van dit knelpunt helaas niet kunnen verifiëren bij individuele ondernemers, wel zijn de resultaten getoetst bij EZ en de NVWA.
[20] We hebben de merkbaarheid van dit knelpunt helaas niet kunnen verifiëren bij individuele ondernemers, wel zijn de resultaten getoetst bij het ministerie van EZ.

Analyse

In de brief van 10 juni 2016 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de aanpak en voortgang van regeldruk en administratieve lasten in de landbouw. In de brief wordt uitgebreid ingegaan op de maatwerkaanpak regeldruk Agrofood om de ervaren regeldruk te doen verminderen bij ondernemers in de sector. In de bijlage van de brief staan 17 knelpunten als opgelost (zie figuur 1) genoemd.

BIJLAGE: ACTIEPUNTEN MAATWERKAANPAK AGROFOOD

Thema	Geselecteerd knelpunt	Categorie				Jaar
Mest	Stikstofgebruiksnormen groenbemesters					2014
	Onderzoek toepassing drainagewater als meststof					2015
	Scheuren van gras op zandgrond tegen aaltjes					2015
	Grondbemonstering					2016
	Digestaat niet als meststof					2017
	Blokkade vóór bedrijfsbeëindiging					2016
Gewasbescher-mingsmiddelen	Lage dosering spuiten gewasbeschermingsmiddelen					2015
	Toelaten behandeling zaaizaad voor export					2017
	Ontheffing gewasbeschermingsmiddel voor proef					2016
	Spuitlicentie					2015
Gezondheid en welzijn dieren	Vermelden partijnummer diergeneesmiddelen					2014
	Toepassen diergeneesmiddelen buiten registratie					2014
	Antibioticareductie dieren					2014
	Paardenpaspoort					2015
	Besluit diergeneesmiddelen gebruik antibiotica					2014
	Wasplaats schapen					2015
	Administratieve verplichting Vleeskuikenbesluit					2015
	Hygiënemaatregelen pluimveehouderij					2015
Identificatie en registratie dieren	I&R-controle runderen					2015
Gecombineerde jaarlijkse opgave landbouw	Gecombineerde jaarlijkse opgave landbouw					2016
Milieu	Complexiteit Activiteitenbesluit					2016
	Keuring kleine stookinstallaties					2015
	Luchtwassers					2015
Import en export	Import- en exportinspectie					2014
	Kosten aanvraag invoervergunning					2015
	Eénmalig verstrekken gegevens bij export					2017
Veiligheid	Asbestverwijdering					2017
	Dubbele controles huisvesting					2015
Topsectoren	Besluitvorming en structuur onderzoek topsectoren					2015
	Totaal 29	**17**	**6**	**2**	**4**	

Categorieën knelpunten:
Groen: opgelost
Geel: proces met oplossing in zicht
Oranje: oplossing niet waarschijnlijk
Rood: geen oplossing mogelijk

Figuur 1: bijlage bij Kamerbrief (2016)

De aangedragen oplossingen uit het Actieplan 2015 zijn in dit onderzoek bij een selectie van betrokken ondernemers en koepel- en brancheorganisaties op merkbaarheid getoetst. Ervaren zij daadwerkelijk de aangedragen oplossingen uit het actieplan en kan het knelpunt daarmee als opgelost worden beschouwd in de ogen van de relevante branche- en koepelorganisaties en ondernemers? Samengevat komen wij tot de volgende resultaten.

Merkbare regeldrukvermindering

In zijn algemeenheid heeft de maatwerkaanpak de agrofoodsector in beweging gebracht, aanpassing van wet- en regelgeving op een aantal terreinen getriggerd en onderliggende (bredere) problematiek inzichtelijk gemaakt. Dat is een positief resultaat van de maatwerkaanpak en heeft voor een groot deel van de knelpunten geresulteerd in merkbare regeldrukvermindering. Kortom, de maatwerkaanpak is de aanjager geweest van het tot stand komen van de oplossing van de meeste knelpunten. Vooral door betrokken partijen met elkaar in gesprek te laten gaan over de oplossing en een vinger aan de pols te houden over de voortgang daarvan.

Van de 17 onderzochte knelpunten worden de aangedragen oplossingsrichtingen van 9 knelpunten ook in zijn geheel of deels herkend en ervaren door geïnterviewde koepel- en brancheorganisaties en ondernemers. Van 3 knelpunten worden de oplossingen uit het actieplan 2015 niet herkend en ervaren. Van 5 knelpunten hebben wij moeten concluderen dat er onvoldoende reactie vanuit ondernemerskant kwam om een evenwichtige conclusie te kunnen trekken. Hiermee kan gesteld worden dat voor het overgrote deel van de knelpunten de oplossingen ook daadwerkelijk door de koepel- en brancheorganisaties als zodanig worden ervaren.

Verklaringen

Van een aantal knelpunten is vastgesteld dat ondernemers en/of brancheorganisaties deze nog steeds (deels) ervaren en dat de voorgedragen oplossingen voor hen niet hebben bijgedragen aan een merkbare regeldrukvermindering. Na bestudering van alle documenten en na interviews met betrokken stakeholders en ondernemers hebben wij een aantal mogelijke verklaringen voor de discrepantie tussen de beleidsresultaten (figuur 1) en de merkbaarheid onder ondernemers.

- **De vastgestelde oplossing in het actieplan helpt niet alle ondernemers in de sector.** Hierbij constateren wij dat er een verschil is tussen de indienende ondernemer(s) en andere ondernemers. Daar waar de indiener wordt geholpen met de oplossing, zijn andere ondernemers niet automatisch ook geholpen. Dit is het geval bij het knelpunt scheuren van gras op zandgrond tegen aaltjes. De indiener is geholpen met het verruimen van de periode om gras op zandgrond te scheuren, maar door andere, meer verstrekkende regelgeving, wordt het voor een grotere groep ondernemers onaantrekkelijk om nog langer lelies op hun land te kweken.

- **Voorlichting of communicatie van de brancheorganisaties is niet effectief of wordt onvoldoende herkend door individuele ondernemers.** Er is dus sprake van een verschil in merkbaarheid tussen brancheorganisatie(s) en ondernemer(s). Zie bijvoorbeeld het knelpunt spuitlicentie. Hoewel de betrokken brancheorganisatie aangeeft hier duidelijkheid in te hebben verschaft, is dit nog onvoldoende merkbaar voor een aantal individuele ondernemers.

- **De oplossingen kennen onvoorziene opstartproblemen.** Zie bijvoorbeeld het knelpunt paardenpaspoort. De oplossingen kennen meerdere ‘opstartproblemen’ bij de paspoort uitgevende instanties (i.e. private organisaties) of door de verplichte aanschaf van een chipreader voor het gebruik van de *Horse Check App*. Dit soort obstakels zijn later in het proces aan het licht gekomen en zijn dus ook niet meegenomen in de eerste vastgestelde beleidsresultaten.

- **Het knelpunt is onderdeel van complexe problematiek**. Hoewel de aangedragen oplossingsrichtingen uit het actieplan verwelkomd worden door de sector, bieden ze geen passende oplossing voor het gehele vraagstuk. Zie bijvoorbeeld het knelpunt asbestverwijdering. Binnen de maatwerkaanpak is met een aantal gerichte voorstellen geprobeerd om een bijdrage te leveren aan de materie, maar daarmee wordt de belemmering voor de sector en ondernemers niet merkbaar minder ervaren.

Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

Over het algemeen herkennen de geïnterviewde ondernemers de aangedragen oplossingen zoals deze door de betrokken partijen zijn vastgesteld in het actieplan maatwerkaanpak agrofood van maart 2015. **Inhoudelijk** gezien worden daadwerkelijk een groot aantal van de 17 knelpunten als opgelost ervaren.
9 knelpunten worden als (deels) opgelost ervaren. Van een drietal knelpunten worden de oplossingen niet herkend en/of ervaren.[21] Aangezien dit onderzoek zich nadrukkelijk heeft gericht op de concrete maatregelen uit het actieplan mag daarmee vastgesteld worden dat de maatwerkaanpak zaken in beweging heeft gezet en er concrete en goede stappen zijn genomen om ervaren regeldruk bij ondernemers te doen verminderen.

Voor een aantal knelpunten is gebleken dat de oplossingen niet door ondernemers en/of brancheorganisaties merkbaar zijn ervaren. Redenen hiervoor zijn dat gedurende dit traject de regeldruk door andere, aanvullende wet- en regelgeving voor sommige individuele ondernemers weer is toegenomen. Deze regelgeving stond dan al op de planning, maar was zelf geen onderdeel van de maatwerkaanpak. Ook hebben wij geconstateerd dat er verschil kan ontstaan in merkbaarheid van regeldrukvermindering tussen de indiener(s), andere ondernemers in de sector en de branche- en koepelorganisaties. De indieners (her)kennen de oplossingen en ervaren deze in tegenstelling tot ondernemers die wat verder van het traject stonden. Daarnaast komt verder naar voren dat ondernemers niet altijd het verschil zien in regeldruk veroorzaakt door het bedrijfsleven zelf (i.c. zelfregulering) of door de overheid.

Procesmatig hebben de branche- en koepelorganisaties het gewaardeerd dat er met de maatwerkaanpak een aanspreekpunt is gekomen waar gesproken kon worden over ervaren regeldruk bij ondernemers. Belemmeringen die soms jarenlang op tafel waren blijven liggen, werden nu onderdeel van een discussie. Het resultaat is weliswaar positief, maar niet altijd naar volle tevredenheid van de branche- en koepelorganisaties.
De selectie van de knelpunten is samen met deze organisaties gedaan tijdens twee grote bijeenkomsten in september 2014. Sommige knelpunten hebben de lijst niet gehaald, omdat de aangedragen knelpunten eenvoudigweg niet oplosbaar bleken omdat het Europees vaststaand beleid betrof. Branche- en koepelorganisaties vonden het jammer dat het beleid zelf niet onderdeel van het programma was. Hoewel dit in de uitnodigingsbrief voldoende duidelijk is gemaakt, bleek dit punt in de evaluatie vaak terug te komen.
Tenslotte zijn bij diverse stakeholders gedurende het traject de nodige wisselingen en onderbrekingen – onder meer vanwege langdurige ziekte - van de wacht geweest waardoor de algemene, coördinerende betrokkenheid van een aantal branche- en koepelorganisaties is verminderd.

[21] Van vijf knelpunten kan geen gewogen eindoordeel over de merkbaarheid bij ondernemers worden gegeven.

Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek komen wij tot de volgende aanbevelingen waarop de opzet en de inzet van de maatwerkaanpak kan worden doorontwikkeld:

- Zorg gedurende het traject voor voldoende afstemming met en coördinatie over alle beleidsrelevante directies (mogelijk ook van andere departementen). In het bijzonder bij het opstellen van het actieplan en de keuze voor oplossingen is het verstandig om in samenhang met beleid en uitvoering te onderzoeken of er relevante wet- en regelgeving voor de knelpunten op stapel staat. In het huidige traject is meermaals voorgekomen dat nieuwe wet- en regelgeving de impact van de gekozen oplossingsrichtingen grotendeels teniet deed, iets wat niet altijd te voorkomen is
- Na implementatie van de oplossingen is het nuttig om gedurende een periode regelmatig de uitvoering te monitoren. De oplossingen kunnen in een later stadium nog (deels) vastlopen in de uitvoering waardoor de ondernemers nog steeds regeldruk ondervinden, terwijl de oplossing formeel wel ingezet en geïmplementeerd is. Zie bijvoorbeeld het knelpunt ‘paardenpaspoort’.
- Branche- en koepelorganisaties begrijpen vaak goed dat wet- en regelgeving nodig is en dat mogelijke aanpassingen hieraan langdurig van aard zijn. Maak als ministerie daarom een onderscheid tussen laag- en hooghangend fruit waardoor beleidseffecten ook ter discussie kunnen komen te staan. Het laaghangend fruit zijn die knelpunten die op te lossen zijn door bijvoorbeeld het aanpassen van procedures en het verbeteren van de informatievoorziening. Het hooghangend fruit zijn aanpassingen van de wet- en regelgeving of knelpunten die ook een regionale of internationale dimensie hebben. Door ook moeilijke, langere termijn beleidsknelpunten op te nemen in de agenda, honoreer je het verzoek van branche- en koepelorganisaties en maak je hen gedurende een langere tijd deelgenoot van de maatwerkaanpak.
- Een andere benadering van het vraagstuk is het selecteren van maximaal vijf knelpunten die belangrijk gevonden worden door meerdere branche- en koepelorganisaties. Vorm daar een actieve werkgroep mee. Een werkgroep in de volle breedte van de sector agrofood werkt mogelijk contraproductief vanwege de beperkte interesse in andermans knelpunten.
- Zorg voor een goede verdeling van onderwerpen tussen de verschillende maatwerkaanpakken. Sommige knelpunten kunnen in samenspraak met andere sectoren opgepakt worden.
- Maak branche- en koepelorganisaties nadrukkelijk verantwoordelijk voor het verrichten van een gedegen vooronderzoek op de knelpunten op basis van de criteria waarop de knelpunten mogen worden aangedragen. Laat ze vooral analyseren of de benoemde knelpunten wel echt op te lossen zijn, op welke wijze en ook binnen de afgesproken termijn. Laat ze tevens aangeven op welke wijze men de organisatie van het wegnemen van de knelpunten ter hand wil nemen. Dit alles ter voorkoming van tijd en energie die besteed worden aan de ‘verkeerde knelpunten’.
- Manage regelmatig de verwachtingen naar de branche- en koepelorganisaties. Deze organisaties geven aan dat de verwachtingen bij aanvang van de maatwerkaanpak groot waren en dat ze in sommige gevallen teleurgesteld waren over het proces en de uitkomsten.
- De communicatie van branche- en koepelorganisaties naar bedrijven over de knelpunten, oplossingen en resultaten kan beter. Branche- en koepelorganisaties moeten in afstemming met de overheid meer uitdragen wat de (tussen)resultaten zijn van de maatwerkaanpak agrofood. De indieners van de knelpunten of betrokken ondernemers geven vaak aan nooit meer iets

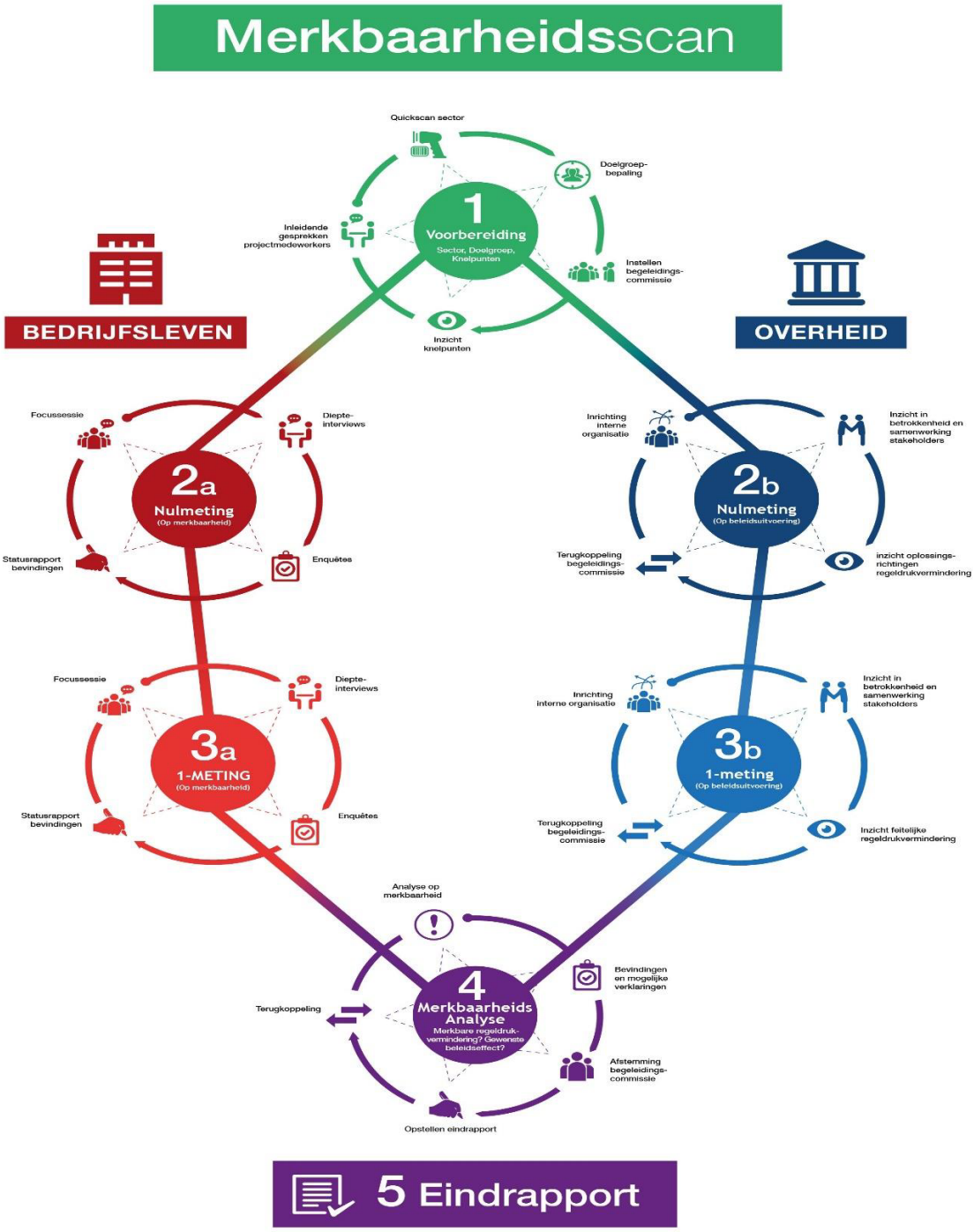
gehoord te hebben van hun ingediende knelpunten. Dat terwijl er wel degelijk in de tussenliggende periodes aan oplossingsrichtingen is gewerkt.

- Betrek de toezichthouder, de NVWA, vanaf het begin tot eind bij de selectie, oplossingsrichtingen en communicatie naar stakeholders. Stel één accountmanager aan bij de NVWA die hier verantwoordelijk voor is. De NVWA was nu onvoldoende op de hoogte van de knelpunten en de gekozen oplossingen.
- Maak meer gebruik van digitale regelhulpen. Op die manier kunnen ondernemers sneller zien welk onderdelen van wet- en regelgeving voor hen van toepassing zijn.

Bijlage: onderzoeksverantwoording

Inleiding

Dit onderzoek is uitgevoerd door adviseurs van Dröge & van Drimmelen. Voor het uitvoeren van de MerkbaarheidsScan in de agrofoodsector is de Handreiking MerkbaarheidsScan gebruikt, zoals die ontwikkeld is door Dröge & van Drimmelen. Een overzicht is in navolgend figuur opgenomen:

Overzicht van genomen stappen

De MerkbaarheidsScan is als volgt uitgevoerd:

Voorbereiding

1. Inleidende gesprekken projectmedewerkers: met de projectleider van Agrofood is de scope en planning vastgesteld. Ook is bepaald welke instrumenten wel of niet ingezet kunnen worden. Stukken zijn aangeleverd ter voorbereiding.
2. QuickScan sector Agrofood: In januari en februari is gestart met de QuickScan van de sector. Via de opdrachtgevers zijn diverse stukken toegestuurd (het actieplan en het overzicht van de knelpunten).
3. Doelgroepbepaling: samen met de opdrachtgevers is per knelpunt de doelgroep bepaald. Hierbij is vastgesteld dat de volgende koepel- en brancheorganisaties geïnterviewd moesten worden: LTO (en LTO Glaskracht en ZLTO), KAVB, KNMvD, en Plantum. Vanuit overheidskant de projectleider van de maatwerkaanpak Agrofood, de secretaris, de RVO en de NVWA. Afgesproken is dat via de brancheorganisaties per knelpunt ondernemers zouden worden aangeleverd. Dit is grotendeels ook gebeurd.
4. Instellen begeleidingscommissie: op verzoek van de opdrachtgever is besloten geen begeleidingscommissie in te stellen.
5. Inzicht knelpunten: een lijst met knelpunten is aangeleverd. Afgesproken is om dit onderzoek te richten op de 17 opgeloste knelpunten (zoals vastgesteld in de Kamerbrief van juni 2016).

0- en 1-meting bedrijfsleven en overheid

<u>Bedrijfsleven</u>

1. Diepte-interviews met koepels- en brancheorganisaties: zowel met koepel- en brancheorganisaties als ondernemers zijn (telefonische) diepte-interviews gehouden. Per knelpunten zijn zoveel mogelijk de betrokken specialisten per koepel- en brancheorganisatie benaderd, maar ook de medewerkers die namens de organisaties de afgelopen jaren waren aangehaakt bij de maatwerkaanpak. De interviews zijn in een verslag vastgelegd en gedeeld met de geïnterviewden.
2. Diepte-interviews met ondernemers: via de koepel- en brancheorganisaties zijn ondernemers die de knelpunten hebben aangedragen, dan wel last ondervonden van het knelpunt, benaderd. Diverse interviews zijn gehouden met deze ondernemers om hen te bevragen naar de ervaren regeldruk (0-meting) en de merkbaarheid van de oplossingen (1-meting). De interviews zijn in een verslag vastgelegd en gedeeld met de ondernemers.
3. Opname in rapportage: zowel de interviews met de koepel- en brancheorganisaties als die met de ondernemers zijn verwerkt in de rapportage.

<u>Overheid</u>

1. Er zijn gesprekken gevoerd met de projectleider van de maatwerkaanpak, de secretaris en betrokken organisaties als de NVWA en RVO.
2. Inzicht in inrichting interne organisatie en betrokkenheid en samenwerking stakeholders: door de gevoerde gesprekken met de overheidspartners en brancheorganisaties is vastgesteld hoe de maatwerkaanpak agrofood was georganiseerd en hoe de betrokkenheid en samenwerking met en tussen de overheid en koepel- en brancheorganisaties was. Dit is in de resultaten verwerkt (proces en relationeel).

Merkbaarheidsanalyse

1. Op basis van de bevindingen uit de 0- en 1-meting is beschreven wat de merkbaarheid van de oplossingen per knelpunt. Uitgangspunt hierbij is het Actieplan uit 2015. Per knelpunt is gemeten of de oplossing in het actieplan ook merkbaar door de betrokkenen (branche- en koepelorganisaties en ondernemers) worden ervaren.
2. Bevindingen en mogelijke verklaringen: Op basis de verschillende metingen (zowel vanuit overheid- als bedrijfsleven) is een analyse gemaakt van het maatwerkaanpak en zijn mogelijke verklaringen aangedragen voor het resultaat.
3. In mei is begonnen met het opstellen van een conceptrapportage. Deze is eind mei gedeeld met de opdrachtgevers.
4. Terugkoppeling en opstellen eindrapport. Op basis van de terugkoppeling van de opdrachtgevers is halverwege juni het eindrapport opgesteld.

Keuzes voor MerkbaarheidsScan Agrofood

De Handreiking MerkbaarheidsScan, ontwikkeld door Dröge & van Drimmelen, is de basis geweest voor dit onderzoek. In overleg met de opdrachtgever is echter op een aantal stappen afgewezen van de handreiking. Dat had twee redenen:

1. Het was niet mogelijk om een 0-meting uit te voeren aangezien de evaluatie plaats heeft gevonden nadat de resultaten zijn opgeleverd. Daardoor hebben de 0- en de 1-meting tegelijkertijd plaatsgevonden. Dat betekent voor het schema op bladzijde 28 dat stap 2a & 3a en stap 2b en 3b zijn samengevoegd.
2. Vanwege de diversiteit van de knelpunten en de hoeveelheid betrokken branche- en koepelorganisaties (met regelmatig wisselingen van medewerkers), alsmede ondernemers, bleek het niet mogelijk om alle drie de instrumenten (diepte-interviews, enquêtes en focusgroep) uit de MerkbaarheidsScan uit te voeren. Dit is in overleg met de opdrachtgever zo vastgesteld. Zo bleek tijdens dit onderzoek dat het uitzetten van enquêtes gezien de diversiteit van de knelpunten, geen goed instrument was om informatie op te halen. De knelpunten waren daarvoor te specifiek en daarmee niet geschikt voor het breed uitzetten van enquêtes in de agrofoodsector. In overleg met de opdrachtgever zijn in plaats van enquêtes extra interviews met de belanghebbenden (bedrijfsleven, branche- en koepelorganisaties, toezichthouders) gehouden.

Validiteit MerkbaarheidsScan

De kern van MerkbaarheidsScan is dat zowel aan overheidskant als aan de kant van het bedrijfsleven metingen worden gedaan om een goed en evenwichtig beeld te krijgen van de ervaren knelpunten en oplossingen. Deze kern is in stand gehouden in de uitvoering van deze evaluatie. Zowel beleidsmedewerkers, betrokken branche- en koepelorganisaties en ondernemers zijn geïnterviewd. Het in stand houden van deze kern is elementair voor het uitvoeren van een effectevaluatie op een vraaggestuurd en publiekprivaat beleidstraject als de maatwerkaanpak agrofood. Een ander kernelement van de handreiking is dat zowel aandacht is voor de ‘objectieve’ als ‘subjectieve’ werkelijkheid van regeldruk. Door zowel onderzoek te doen naar de gekozen oplossingen, zoals beschreven zijn in het Actieplan uit 2015 en de Kamerbrieven, als onder ondernemers te meten of deze oplossingen ook daadwerkelijk zo ervaren worden, kan er daadwerkelijk iets gezegd worden over merkbare regeldrukvermindering. Ook dit kernelement is gehandhaafd en heeft bijgedragen aan de resultaten van dit onderzoek.

Interviews

Met de onderstaande personen zijn (telefonische) interviews gehouden:

- Ministerie van EZ: Jacintha Santen
- LTO: Klaas Johan Osinga
- LTO Akkerbouw: Jaap van Wenum
- LTO Glaskracht: Guus Meis
- LTO Noord: Jeljer Wynia
- ZLTO: Ruud Hoosemans
- KAVB: Peter Knippels
- KNMvD: Joost van Herten
- KNMvD: Rens van der Veer
- Plantum: Anke van den Hurk
- NVWA: Marieke van Lent
- NVWA: Arie de Jong
- RVO: Ronald Schoonveld
- RVO: Ellen Spandaw
- RVO: Jeanine Sterken
- De burgemeester van Horst a/d Maas
- Meerdere ondernemers uit de agrofoodsector
- Meerdere dierenartsen
- Bont Consult: Peter Bont

Overige informatiebronnen

- LTO: Janet Bakker (mailing)
- LTO: Ko Hooijmans (mailing)
- NVWA: Nicolette Strik (mailing)
- EZ: Paul Dral (mailing)
- EZ: Amanda Thakoerdin (gesprekken)
- NAK Tuinbouw: Hennie Stavleu (mailing)
- Diverse documenten en teksten op websites van de betrokken en/of relevante overheidsorganisaties en branche- en koepelorganisaties (zie hiervoor de voetnoten in de tekst)